

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ЯК ЕЛЕМЕНТА АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ МАШИНОБУДІВНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Є.О. Григоренко.

Полтавський національний технічний університет ім. Ю. Кондратюка

© Григоренко, Є.О., 2014.

Стаття отримана редакцією 20.10.2014 р.

Вступ. Одними з головних причин дестабілізації та кризи, що виникла сьогодні в галузі машинобудування є незадовільна система управління і низький рівень інноваційного потенціалу підприємств. Сучасні машинобудівні підприємства не можуть успішно вести конкурентну боротьбу без технічного переозброєння та випуску нової конкурентоспроможної продукції; не мають змоги застосовувати передову техніку і прогресивні технології через необхідність комплексної заміни всієї системи основних виробничих фондів.

Подолання кризових явищ у галузі машинобудування сьогодні можливе за рахунок розвитку інноваційної інфраструктури, що підтверджує актуальність дослідження проблем та перспектив її формування.

Огляд останніх джерел досліджень і публікацій. Дослідженню проблем розвитку інноваційної інфраструктури присвячено багато праць вітчизняних та зарубіжних учених: А.А. Бітлева, В.М. Гейця, В.П. Семиноженка, А.І. Добрунової, А.А. Мазур, С.В. Пустовойт, Т.С. Медведкіна, М.І. Скрипніка, Ю.С. Сємке й інших. Так, наприклад, А.А. Бітлев розглядає питання спеціалізації технопарків, схеми взаємозв'язків підсистем НДР, інфраструктури інноваційного підприємства, нейтралізації факторів, що стримують інноваційно активні підприємства [2]. В.М. Геєць, В.П. Семиноженко основну увагу приділяють модернізаційному проекту суспільства на основі знанневої економіки, постіндустріалізації, складників інноваційної інфраструктури, що мають сприяти розвитку високих технологій, технопарковому руху [3]. А.І. Добрунова концентрує увагу на суб'єктах інформаційно-інноваційної діяльності та її завданнях [4]. А.А. Мазур, С.В. Пустовойт більш ретельно досліджують методичний інструментарій оцінювання ефективності створення та функціонування в Україні технопарків, удосконалення заходів їх державної підтримки [7]. Т.С. Медведкін, М.І. Скрипник аналізують динаміку основних компонентів інноваційного розвитку України ХХІ ст. порівняно з інноваційно розвиненими країнами [8]. Ю.С. Сємке виділяє підсистеми інноваційної інфраструктури – фінансову, виробничо-технологічну, інформаційну, кадрову, експертно-консалтингову [10]. Проте малодослідженим залишається питання її ролі в антикризовому управлінні підприємствами, визначенні основних завдань функціонування.

Постановка завдання. Мета статті полягає в комплексному аналізі проблем і перспектив формування інноваційної інфраструктури як елемента антикризового управління машинобудівними підприємствами. Методи дослідження проблеми: монографічний, абстрактно-логічний, моделювання.

Основний матеріал і результати. Особлива роль у розв'язанні завдання подолання кризових явищ у галузі машинобудування належить інноваціям.

При використанні антикризового управління виділяють такі види інновацій: виготовлення нової продукції з метою задоволення потреб споживачів, застосування нової методики для впровадження продукції, використання нової сировини. Машинобудівні підприємства здійснюють інноваційну діяльність в умовах невизначеності та ризику. Завжди існує небезпека, що реалізація нової продукції не принесе запланованого доходу. Саме тому виникає необхідність у створенні інноваційної інфраструктури, що підтримує інноваційний процес.

У рамках антикризового управління підприємством слід розглянути створення інноваційної інфраструктури, формування якої повинно забезпечувати можливість досягнення цілей антикризового управління.

На нашу думку, формування інноваційної інфраструктури є невід'ємною частиною антикризового управління через свої особливості, серед яких:

- в інноваційних структурах створюються інноваційні технології, підвищується оновлення та конкурентоспроможність продукції, що є дуже необхідним в умовах застарілої технологічної бази машинобудівних підприємств;
- зменшуються ризики, пов'язані із здійсненням інноваційної діяльності підприємств;
- знижуються витрати на виробництво продукції, підвищується якість;
- підвищується інвестиційна привабливість підприємств, залучаються інвестиції під інноваційні проекти;
- відбувається фінансове оздоровлення підприємств;
- забезпечується орієнтація підприємства на перспективу, розвиток в умовах конкуренції.

Серед форм організації інноваційної діяльності виділяють такі: технопарки, технополіси, бізнес-інкубатори, венчурні фірми, інженерні центри, віртуальні інкубатори і т.д. Згідно із Законом України «Про інноваційну діяльність» № 40-IV від 04.07.2002 інноваційна інфраструктура – це «сукупність підприємств, організацій, установ, їх об'єднань, асоціацій будь-якої форми власності, що надають послуги із забезпечення інноваційної діяльності (фінансові, консалтингові, маркетингові, інформаційно-комунікативні, юридичні, освітні тощо)», а технопарки, технополіси, бізнес-інкубатори, венчурні фірми, інженерні центри (відповідно закону) – це інноваційні підприємства, тобто підприємства (об'єднання підприємств), які розробляють, виробляють і реалізують інноваційні продукти та (або) продукцію чи послуги, обсяг яких у грошовому вимірі перевищує 70% його загального обсягу продукції й (або) послуг [5].

Станом на 01.01.2014 в регіонах України діяли 480 бізнес-центрів, 79 бізнес-інкубаторів, 50 технопарків, 538 лізингових центрів, 4148 небанківських фінансово-кредитних установ, 226 фондів підтримки підприємництва (з яких 23 створені за участю Українського фонду підтримки підприємництва), 3034 інвестиційних та інноваційних фонди і компанії, 4238 інформаційно-консультативних установ [1]. Слід зазначити, що на сьогодні в нашій країні інноваційна інфраструктура розвинена не достатньо. Статистичні дані динаміки розвитку розповсюджені форми інноваційної структури – технопарків свідчать про катастрофічні тенденції. Починаючи з 2005 року, практично всі показники діяльності технопарків почали загрозливо знижуватися і у 2010 – 2012 рр. зійшли нанівець. З 2010 р., після набрання чинності нового Податкового кодексу, не було прийнято жодного інноваційного проекту технопарків. Технопарки, які мали істотну частку в інноваційній продукції промисловості (до 10%), втратили свою динаміку, і 2011 року ця частка становила лише 0,02% [7].

У зв'язку із цим виникає необхідність у формуванні інноваційної інфраструктури як елемента антикризового управління машинобудівними підприємствами.

Згідно з даними рис. 1, елементи інноваційної інфраструктури забезпечують здійснення інноваційних процесів суб'єктами інноваційної діяльності.

Серед суб'єктів інноваційної діяльності виділяють таких: новатор – здійснює пошук інноваційних ідей та розроблення нововведень (науково-дослідні організації, малі інноваційні підприємства), інвестор – здійснює фінансування розроблення нововведень (банки, інвестиційні компанії, приватні особи), інноватор – здійснює впровадження і просування нововведень (концерни, ПФГ).

Особлива роль серед обслуговуючих підсистем інноваційної інфраструктури належить інформаційній підсистемі. Для підвищення ефективності інноваційного процесу необхідна інформаційна підтримка процесів трансферту технологій, пошуку партнерів для співробітництва. Серед причин, що перешкоджають ефективному освоєнню нововведень, виділяють недостатню інформованість підприємств про існування нових технологій та у свою чергу недостатню інформованість наукових організацій про технологічні потреби підприємств. Саме тому виникає необхідність у впровадженні сучасних інформаційних технологій для передачі й збереження знань.

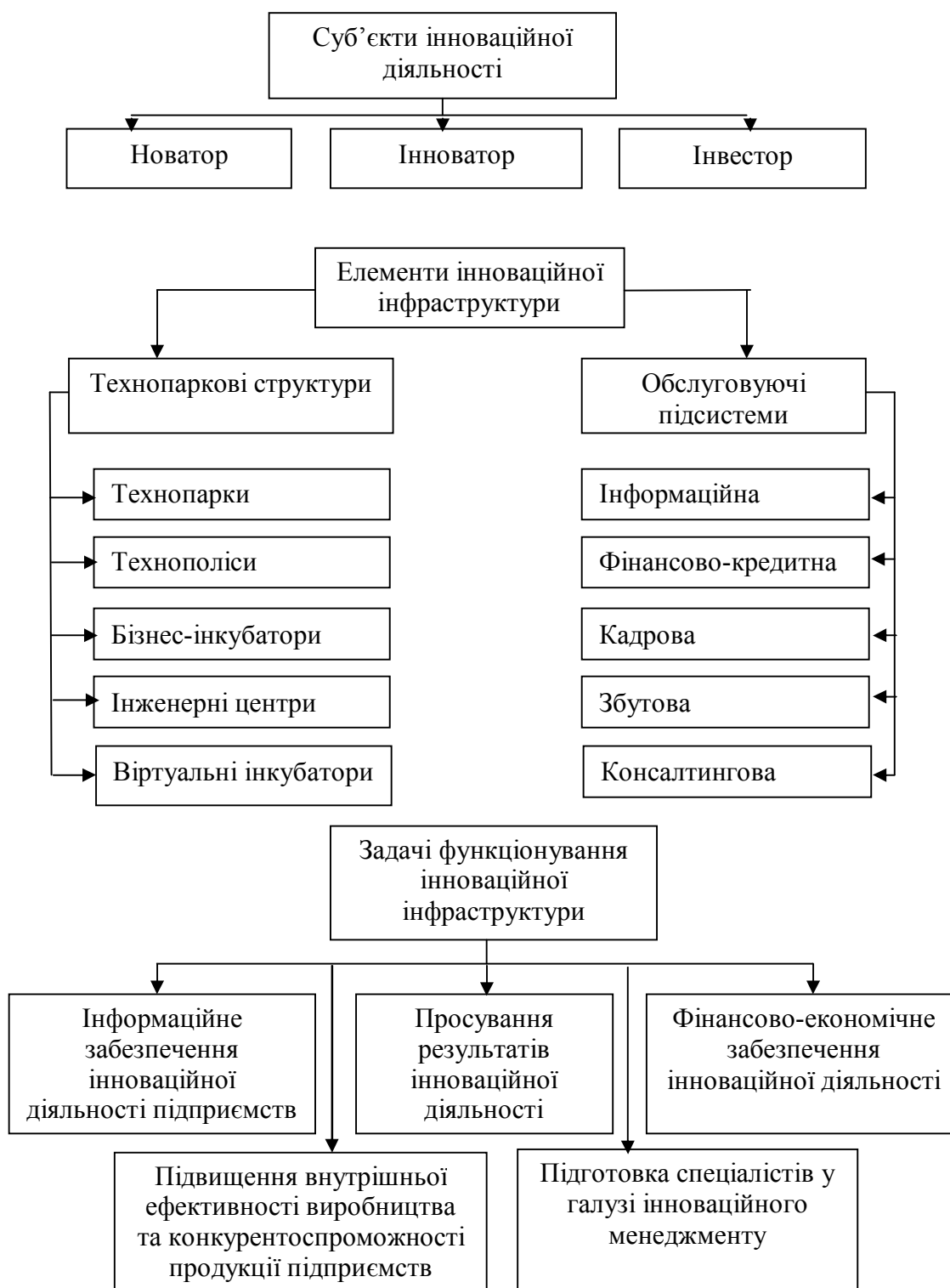


Рис. 1. Суб'єкти, елементи та завдання функціонування інноваційної інфраструктури

Серед завдань функціонування інноваційної інфраструктури ми виділили такі:

- інформаційне забезпечення інноваційної діяльності підприємств (створення бази даних та веб-сайта про попит та пропозицію на інноваційні продукти, надання доступу до ресурсу всім зацікавленим особам);
- підвищення внутрішньої ефективності виробництва та конкурентоспроможності продукції підприємств;
- просування результатів інноваційної діяльності;

- підготовка спеціалістів у галузі інноваційного менеджменту;
- фінансово-економічне забезпечення інноваційної діяльності (залучення інвестиційних ресурсів з різних джерел).

Аналіз наукової літератури [9], особливостей галузі машинобудування та елементів інноваційної інфраструктури дозволив виділити такі принципи формування інноваційної інфраструктури як елемента антикризового управління:

- цілісності – всі елементи інноваційної інфраструктури повинні бути пов'язані між собою, функціонувати в комплексі та бути погодженими з цілями антикризового управління;
- оперативності – необхідно швидко приймати управлінські рішення в реалізації перспективних інноваційних проектів;
- економічності – за вартістю створення інноваційна інфраструктура повинна бути адекватною існуючому інноваційному потенціалу машинобудівних підприємств;
- адаптивності – швидко пристосовуватися до змін зовнішнього середовища.

Серед проблем та негативних факторів, що впливають на формування інноваційної інфраструктури як елемента антикризового управління машинобудівними підприємствами, можна виділити такі:

- низька платоспроможність вітчизняних споживачів нової машинобудівної продукції;
- висока конкуренція з боку зарубіжних фірм-виробників;
- політична та економічна нестабільність у країні;
- недосконалість законодавчої та нормативно-правової бази;
- недостатнє фінансування з державного бюджету;
- відсутність необхідних знань у галузі інноваційного менеджменту;
- недостатня взаємодія різних елементів інноваційної інфраструктури.

Висновки. У процесі дослідження було доведено необхідність створення інноваційної інфраструктури для розв'язання завдань інноваційної політики машинобудівних підприємств. Визначено принципи формування інноваційної інфраструктури як елемента антикризового управління.

Виконаний аналіз сучасних елементів інноваційної інфраструктури свідчить про вкрай повільні темпи її формування. Машинобудування – пріоритетна галузь економіки нашої країни. Найважливішим завданням сьогодні є формування такої інноваційної інфраструктури, яка створила б реальні умови для інноваційного розвитку та дозволила вийти з кризового стану машинобудівним підприємствам.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Аналітичний звіт про стан і перспективи розвитку малого та середнього підприємництва в Україні / Державна служба України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва. – К., 2014. – 67 с.
2. Битлев А.А. Состояние и перспективы развития инновационной инфраструктуры России / А.А. Битлев // Вестник Адыгейского государственного университета. Сер.: Экономика. – 2012. – Вып. 2. – С. 152 – 156.
3. Геєць В.М. Інноваційні перспективи України / В.М. Геєць, В.П. Семиноженко. – Харків: Перспективи, 2006. – 272 с.
4. Добрунова А.И. Инновационный менеджмент: учебн. пособие / А.И. Добрунова. – Белгород: Изд-во БелГСХА, 2007. – 135 с.
5. Закон України «Про інноваційну діяльність» № 40-IV від 04.07.2002 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.
6. Кривов'язюк І.В. Антикризове управління підприємством: навч. посібник / І.В. Кривов'язюк. – К.: Кондор, 2008. – 366 с.
7. Мазур А.А. Технологічні парки України: цифри, факти, проблеми / А.А. Мазур, С.В. Пустовойт // Наука та інновації. – 2013. – № 3. – С. 59 – 72.
8. Медведкин Т.С. Практические аспекты разработки модели инновационного развития национальной экономики / Т.С. Медведкин, М.И. Скрыпник // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2010. – С. 155 – 159.
9. Рудь Н.Т. Инновационная инфраструктура – фактор инновационного развития региона / Н.Т. Рудь // Инновации в экономике. Текущие научные проблемы Восточной Европы: монография / Редакция Эльжбета Милош. – Lublin: Politechnika Lubelska, 2013. – С. 31 – 42.

10. Семке Ю.С. Сущность и основные элементы инновационной инфраструктуры / Ю.С. Семке // Вестник-Экономист ЗабГУ. – 2012. – № 4. – С. 1 – 9.

11. Ситник Л.С. Організаційно-економічний механізм антикризового управління підприємством / Л.С. Ситник. – Донецьк: ІЕП НАН України, 2000. – 504 с.

УДК 001.895:658.15

Григоренко Євген Олександрович, аспірант. Полтавський національний технічний університет ім. Ю. Кондратюка. **Розвиток інноваційної інфраструктури як елемента антикризового управління машинобудівними підприємствами.** Запропоновано авторський підхід до створення інноваційної інфраструктури для досягнення цілей антикризового управління. Підкреслено особливу роль інформаційної підсистеми інноваційної інфраструктури, що полягає в належному інформуванні підприємств та наукових організацій, інформаційній підтримці процесів трансферу технологій, пошуку партнерів для співробітництва.

Ключові слова: управління інноваціями, інноваційна інфраструктура, елементи, антикризове управління, машинобудівні підприємства, технопарки.

УДК 001.895:658.15

Григоренко Евгений Александрович, аспирант. Полтавский национальный технический университет им. Ю. Кондратюка. **Развитие инновационной инфраструктуры как элемента антикризисного управления машиностроительными предприятиями.** Предложен авторский подход к созданию инновационной инфраструктуры для достижения целей антикризисного управления. Подчеркнута особая роль информационной подсистемы инновационной инфраструктуры, которая заключается в надлежащем информировании предприятий и научных организаций, информационной поддержке процессов трансфера технологий, поиске партнеров для сотрудничества.

Ключевые слова: управление инновациями, инновационная инфраструктура, элементы, антикризисное управление, машиностроительные предприятия, технопарки.

UDC 001.895:658.15

Evgen O. Grygorenko, post-graduate student. Poltava National Technical Yuri Kondratyuk University. **Development of innovation infrastructure as a core element of crisis management of machine-building enterprises.** This paper outlines an approach to the creation of an innovative infrastructure, necessary to achieve the goals of enterprise crisis management. The special role of information subsystem in the innovation infrastructure, which is concerned with the providing of the adequate information to enterprises and scientific organizations, as well as the information support of technology transfer and the search of new partners for further cooperation, is defined by the author.

Keywords: innovation management, elements of innovation infrastructure, crisis management, machine-building enterprises, technoparks.